

Møte mandag den 13. juni kl. 19.48

President: Å g o t V a l l e

D a g s o r d e n (nr. 41):

1. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven (prøveordning med narkotikaprogram med domstolskontroll) (Innst. O. nr. 120 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 81 (2004-2005))
2. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endring i passloven (elektronisk lagring av biometrisk personinformasjon i form av ansiktsfoto i pass m.m.) (Innst. O. nr. 119 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 86 (2004-2005))
3. Innstilling fra justiskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg og Jan Arild Ellingsen om lov om endring i lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eiendom (Innst. O. nr. 121 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:93 (2004-2005))
4. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr (Innst. O. nr. 123 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 101 (2004-2005))
5. Referat

Statsråd Odd Einar Dørum overbrakte
1. kgl. proposisjon (se under Referat).

S a k n r . 1

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven (prøveordning med narkotikaprogram med domstolskontroll) (Innst. O. nr. 120 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 81 (2004-2005))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gunn Karin Gjøl (A) [19:50:08] (ordfører for saken): Over 60 pst. av de innsatte i norske fengsler har rusproblemer, og en tredel av alle innsatte soner en dom for narkotikarelatert kriminalitet. I disse gruppene er tilbakefallsprosenten veldig høy. Vi vet at ca. halvparten av alle innsatte kommer tilbake til fengsel i løpet av fem år.

For de fleste i denne gruppen er det en sammenheng mellom rusavhengighet og kriminalitet. Skal man hindre at disse gruppene blir gjengangere, og bidra til å forebygge nye kriminelle handlinger, må man gjøre noe med rusproblemet deres.

Domstolene har i dag flere alternativer når en skal fastsette straffereaksjoner ved narkotikarelatert kriminalitet.

Kriminalomsorgen har dessuten en rekke tiltak der målsettingen er å motivere og hjelpe den innsatte med rusmisbruket under straffegjennomføringen. Arbeiderpartiet mener imidlertid at dette tilbudet er mangelfullt, ikke minst på grunn av mangel på penger i kriminalomsorgen.

Arbeiderpartiet er derfor glad for at en enstemmig komitee slutter opp om en prøveordning med narkotikaprogram med domstolskontroll. Dette tror vi kan bidra til å styrke innsatsen overfor tunge rusmiddelmisbrukere som ønsker å komme ut av sitt rusmiddelbruk, og som har et stort behov for hjelp og behandling.

Narkotikaprogram med domstolskontroll er basert på en modell som er utviklet og utprøvd bl.a. i USA, Irland og Skottland, med gode resultater.

Forslaget fra Regjeringen er laget ut fra norske forhold, hvor en tydelig markerer domstolenes uavhengighet i forhold til forvaltningen. Dette er en litt annen modell enn den som er prøvd ut i andre land, hvor domstolene i langt større grad er en integrert del av prosessen. Her i Norge vil dommeren få en straffesak til behandling etter de alminnelige reglene om saksfordeling, og fastsette eventuelt narkotikaprogram som vilkår i den betingede dommen.

Domstolenes rolle ved å følge opp den domfelte er det vesentlige skillet mellom narkotikaprogrammet og ordinær behandling og rehabiliteringsopplegg for rusmiddelmisbrukere. Det særegne med ordningen er at en endring av vilkår forutsettes i løpet av programmet, og at dette skjer i rettsmøte etter begjæring fra kriminalomsorgen. Jeg tror at domstolenes sterke engasjement vil virke mer forpliktende både på deltakerne og forvaltningssamarbeidet.

Flere av høringsinstansene er bekymret for at det base-res for mye på poliklinisk behandling overfor en gruppe tunge misbrukere med store hjelpebehov. Den bekymringen deler også Arbeiderpartiet. Vi forutsetter at man i vurderingen av den enkelte gir det tilbudet som er nødvendig for best å lykkes i rehabiliteringen, og at dette ikke avgjøres ut fra manglende kapasitet og ressurser. For mange vil det i oppstarten av programmet være helt nødvendig med en institusjonsplass.

Arbeiderpartiet og SV mener at dersom kriminalomsorgen vurderer den innsatte som egnet til deltakelse i et narkotikaprogram etter at noe av straffen allerede er sonet, er det viktig ikke automatisk å utelukke denne gruppen. Vi ber derfor Regjeringen i forbindelse med prøveordningen å vurdere muligheten for å konvertere ubetinget dom til betinget dom med narkotikaprogram med domstolskontroll. Det legges til grunn for deltakelse i programmet at domfelte har gitt sitt samtykke til å delta. Det utgangspunktet er Arbeiderpartiet enig i, fordi frivillighet og motivasjoner er viktige forutsetninger for å lykkes. Men vi kan ikke underslå det faktum at det her ligger et sterkt element av tvang, fordi alternativet er en ubetinget dom med fengsel.

I tilfeller der den tiltalte nekter skyld, vil det kunne være vanskelig å oppnå samtykke til deltakelse i narkotikaprogrammet. Det er jo helt åpenbart. Men skal vedkommende etter at dom er avsagt, av den grunn være utestengt

fra et narkotikaprogram? Arbeiderpartiet mener at i slike tilfeller må det likevel kunne vurderes å avsi dom om narkotikaprogram.

Narkotikaprogram med domstolskontroll er et inngripende tiltak for deltakerne hvor det er viktig at rettssikkerheten er god. I forkant av denne avgjørelsen er det viktig at den siktede kan rådføre seg med sin forsvarer. For eventuelle deltakere som ikke automatisk har krav på forsvarer, mener Arbeiderpartiet og SV det er viktig at de får oppnevnt en forsvarer for å kunne ivareta rettssikkerheten på en tilfredsstillende måte.

Komiteen ser det som viktig at prosjektet blir grundig evaluert i prøveperioden, slik at det klart kan tas stilling til om det er aktuelt å videreføre prosjektet etter prøveperioden.

Arbeiderpartiet mener det er viktig å få prøvd ut ordningen ved flere store domstoler og ser det som naturlig at de fire største byene får delta. Et bredt erfaringsgrunnlag er nødvendig når ordningen skal evalueres.

Linda Cathrine Hofstad (H) [19:55:35]: Det er ingen tvil om at det er behov for å utvide det eksisterende tilbudet innenfor kriminalomsorgen, og at det er nødvendig å prøve ut nye tiltak for å hjelpe kriminelle rusmiddelbrukere.

Høyre er glad for at det er et samlet storting som i dag stiller seg bak forslaget fra Regjeringen om en prøveordning med narkotikaprogram med domstolskontroll. Det er ingen tvil om at et slikt program kan bidra til å styrke innsatsen overfor tunge rusmiddelbrukere som ønsker å komme ut av sitt rusmiddelbruk, og som har et stort behov for hjelp og behandling.

Jeg vil gi litt ros fra talerstolen i dag. Jeg vil rose statsråden for det initiativet han har tatt til dette programmet. Høyre mener dette er en måte å håndtere de på som er rusmiddelbrukere og som blir kriminelle nettopp fordi de må finansiere sitt rusmiddelbruk gjennom kriminalitet. Det er ikke hardbarkede og kyniske kriminelle vi snakker om her. Vi snakker om dem som blir kriminelle nettopp fordi de er nødt til å finansiere sitt misbruk gjennom kriminalitet. Statsråden har her vist evne til å tenke nytt og møte den utfordringen som vi alle ser er veldig stor, men som også er fryktelig vanskelig, ved å sette enkeltmennesket i sentrum.

Når over 60 pst. av de innsatte i norske fengsler har rusproblemer, og når om lag en tredjedel av alle innsatte soner en dom for narkotikarelatert kriminalitet, i tillegg til at det er en betydelig tilbakefallsprosent, er vi nødt til å foreta oss noe.

Denne prøveordningen vil bidra til å prøve ut nye tverrfaglige samarbeidsformer som både friomsorgen og rusomsorgen kan dra nytte av i sitt framtidige arbeid med rehabilitering av innsatte. Men det er viktig å poengtere at en slik ordning ikke vil ha noen virkning hvis den domfelte etter gjennomført program ikke får videre oppfølging av hjelpeapparatet, både med bolig, arbeid, helsetilbud og et sosialt nettverk.

Høyre mener det er nødvendig med et programinnhold som er tilpasset den enkelte deltaker, og som omhandler

både kriminalitetsforebygging, rusmestring og mestring av dagliglivets utfordringer. Alle partier, bortsett fra Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet, mener også at det er viktig at familien og andre pårørende trekkes inn i rehabiliteringsarbeidet i den grad det er hensiktsmessig som ledd i behandlingen, og der det er ønskelig fra deltakernes side. Ruskompetansen i frivillig sektor vil også kunne være et nyttig supplement i arbeidet med å etablere gode tiltak i narkotikadomstolene.

Det må legges opp til stor fleksibilitet i forhold til hvem som kan delta i prosjektet. Det mener også Høyre er nødvendig for at et slikt prosjekt kan lykkes. Dette gjelder både med hensyn til type rusmiddelbruk, psykiske lidelser, alder og type lovbrudd. Samtidig er det nødvendig med restriktiv praksis for personer som har utøvd vold, spesielt vold i nære relasjoner. Det er selvfølgelig helt nødvendig at den enkelte er motivert for å gå gjennom et slikt program.

Høyre er også enig i at det i utgangspunktet må legges til grunn for deltakelse at domfelte har gitt sitt samtykke til å delta i programmet. Men samtidig ligger det også et element av tvang her, fordi alternativet er ubetinget fengsel. Det er veldig positivt at Regjeringen tydelig markerer domstolenes uavhengighet i forhold til forvaltningen og støtter forslaget om at dommerrollen i den norske prøveordningen med narkotikaprogram er annerledes enn den som er valgt internasjonalt.

Det er også viktig at prosjektet blir grundig evaluert i prøveperioden, slik at det klart kan tas stilling til om det er aktuelt å videreføre prosjektet etter prøveperioden. Det blir også spennende å se hvor programmet og prøveprosjektet blir lagt, hvilken by og hvilken domstol som får den store æren å prøve ut et slikt prosjekt.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [20:00:51]: Etter å ha hørt forrige taler trodde jeg et øyeblikk at dette var et prosjekt som var oppfunnet i Norge. Jeg har inntrykk av at dette er noe vi har kopiert fra andre land, men at vi har laget en norsk versjon. Så å gi justisministeren et eneansvar for vellykketheten her tror jeg ikke jeg tør være med på. Men når det gjelder å fremme en norsk versjon av det, skal han ha full honnør.

Så tror jeg at denne saken er med på å fokusere på det som kanskje er problem nr. 1 i samfunnet, rusrelatert problematikk. Den som finner løsningen på dette, vil også løse en massiv problematikk når det gjelder vinningskriminalitet, løse store problemer som vi i dag har i forhold til sosiale nettverk og familieforhold bl.a. En ville kunne løse problemer i forhold til helsevesenets store utfordringer og i forhold til enkeltmennesker som berøres av den hverdagen som de med rusproblemer sliter med. Jeg har sagt det før, at den som finner løsningen på dette, vil i stor grad bidra til en samfunnsbedring. Derfor er det fornuftig at man prøver ut nye tiltak og nye modeller. En av grunnene er at vi som mennesker er forskjellige. Det betyr at også tiltaksapparatet må være forskjellig. Det må være et mangfold der, på samme måte som det er et mangfold blant dem som sliter bl.a. med rusrelatert problematikk.

Derfor ønsker Fremskrittspartiet selvfølgelig å støtte opp om det som foreligger her fra statsråden. Vi innsar at det finnes ingen A4-løsning. En er nødt til å ha et mangfold. Det som jeg personlig er spesielt glad for, er at justisministeren her har tatt initiativ til å lage en ordning som ikke følger de andre når det gjelder dommerens rolle. Jeg er i hvert fall personlig veldig fornøyd med den norske varianten og den måten dommeren skal være med på i forhold til det programmet det nå legges opp til. Hadde vi gått inn for noen av de andre modellene, hadde jeg vært bekymret for dommerens rolle og mulige habilitetsproblemer underveis.

Jeg mener som sagt at vi har en forpliktelse til å prøve på samme måte som vi gjør når det gjelder sprøyterom. En del av de nye handlingene vi ønsker å gjøre, utfordrer oss nok både politisk og kanskje mellommenneskelig også i forhold til det vi til nå i alle fall har ment har vært løsningene. Derfor tror jeg det er bra å ha en debatt om nyvinninger, ny tenkning og nye måter å gjøre ting på. Grunnen er vel ganske enkel – det er ingen gitt å ha svarene alene. Men svarene kommer bl.a. fra folk som er kunnskapsrike, og som har ideer til alternative løsninger. Det er vel slik man utbedrer ordningene og kommer videre.

En annen ting jeg er veldig godt fornøyd med i denne saken, er at man drar inn pårørende i de sakene hvor det vil bidra positivt. Pårørende er en faktor uansett hva vi bestemmer her på huset. Jeg tror de pårørende har en like fæl hverdag i mange sammenhenger som den som selv har rusproblemene. Så dette synes jeg er veldig positivt. Jeg forventer også at justisministeren følger det opp og legger til rette for det.

Så er det også viktig at det legges opp til en grundig evaluering av saken. Det vi gjør nå, er å teste dette ut. Et endelig standpunkt til endringer, videreføring og eventuell avvikling vil vi komme tilbake med når det foreligger en evaluering. Men i utgangspunktet hilser jeg dette forslaget velkommen og ser med spenning fram til resultatet og det hjelpemiddelet det kan være for enkelte som sliter med rusproblemer.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [20:04:38]: Dette er en sak jeg tror hele komiteen har sett fram til å få til behandling. Det er på tide å tenke nytt og utradisjonelt i langt større omfang enn hittil. Det er rett og slett for mange som får fengselsstraff når de egentlig burde ha fått et rehabiliteringstilbud.

SV har lenge vært bekymret over den høye andelen rusmiddelavhengige i norske fengsler. Vi har ment at deler av den politikken vi fører overfor rusmiddelavhengige, både er krenkende, uklok, ineffektiv og sløsing med penger og med menneskelige ressurser. Det er fryktelig mange som opplever at fengselsoppholdet ikke er annet enn et lite pustehull i en hverdag preget av kriminalitet og rus. Andre fortsetter å ruse seg mens de soner.

Altfor mange får ikke noe tilbud om rusbehandling. På Østlandet er andelen som blir tilbudt hjelp, kanskje så liten som 10 pst., og det er likevel en høy andel sammenliknet med mange andre regioner. Fra SVs side mener vi at

alle innsatte som har et rusproblem eller en avhengighet av rusmidler, burde få tilbud om rusbehandling.

Når de hankes inn av rettsapparatet, er de praktisk talt servert på et sølvfat, og det er egentlig ufattelig at ikke tida utnyttes maksimalt. Svært mange er jo motiverte til å starte et nytt liv nettopp da. Antallet §12-sonere er tragisk lite, og antallet som får et «luksustilbud» som Stifinner'n, enda færre. Kvinner diskrimineres dessuten med hensyn til tilbud. SV er positive til det foreslåtte ND, men understreker viktigheten av at også §12-tilbudet, tilbud som Stifinner'n og det generelle rusbehandlingstilbudet utenfor murene bygges ut.

Det er noen dilemmaer knyttet til innføringa av ND også, og disse har vi påpekt i innstillinga. For eksempel er det grunn til å trekke fram frivillighetsaspektet, og det er grunn til å spørre seg om det nå vil lønne seg å drive med kriminalitet, siden man nå vil kunne komme foran i køen via domstolsapparatet.

Fra SVs side har vi likevel kommet fram til at fordelene ved ND er større enn ulempene, og vi mener det vil bli interessant å se om man f.eks. vil finne fram til bedre samarbeidsmodeller innenfor det offentlige hjelpeapparatet.

Jeg vil også trekke fram en inkurie. Siden SV nettopp har vært spesielt opptatt av å problematisere frivillighetsaspektet i dette, er det ulogisk at vi er med på en merknad fra Arbeiderpartiet om at også de som ikke tilstår, skal kunne idømmes ND. Vi skulle med andre ord ikke ha vært med på akkurat denne merknaden.

SV er, som Arbeiderpartiet, opptatt av å understreke at narkotikaprogram med domstolskontroll er et inngripende tiltak for deltakerne, hvor det er viktig at rettsikkerheten er god. I forkant av denne avgjørelsen mener vi det er viktig at den siktede kan rådføre seg med sin forsvarer. For eventuelle deltakere som ikke har krav på forsvarer, mener vi det er viktig at disse får oppnevnt forsvarer for å kunne ivareta sin rettsikkerhet på en tilfredsstillende måte.

Det er veldig bra at en enstemmig komitee understreker at det er faglighet som må stå i sentrum når tilbudet til den enkelte domfelte skal utformes. Flere av høringsinstansene var opptatt av at arbeidsgruppen baserte seg for mye på poliklinisk behandling overfor en gruppe med tungt misbruk og store hjelpebehov. Komiteen forutsetter at man i vurderinga av den enkelte gir det tilbudet som er nødvendig for best å lykkes i rehabiliteringa, og at dette ikke avgjøres ut fra manglende kapasitet og ressurser. Vi antar at for mange vil det i oppstarten av programmet være helt nødvendig med institusjonsplass. For komiteen har det også vært viktig å understreke at familiene og andre pårørende trekkes inn i rehabiliteringsarbeidet i den grad dette er hensiktsmessig som ledd i behandlinga og ønskelig fra deltakerens side. Ruskompetansen i frivillig sektor vil dessuten kunne være et nyttig supplement i arbeidet med å etablere gode tiltak i ND-programmet. Det er altså ikke slik som representanten Hofstad sa her, at dette bare er noe et flertall mener. Dette er noe hele komiteen mener.

SV er glad for at ND skal bli grundig evaluert i prøveperioden, slik at det klart kan tas stilling til om det er aktuelt å videreføre prosjektet etter denne perioden. Da får

vi også vite om de høringsinstansene som har vært negative til ND, har hatt rett i noen av sine spådommer. Vi håper ikke det. Vi håper at ND skal fungere på en måte som får hjelpeapparatet til å samarbeide, til det beste for rusmiddelavhengige og rusmiddelmissbrukere som i dag får et lite hensiktsmessig og ofte direkte skadelig opphold i fengsel. For mange pårørende vil dette kunne bli en enorm lettelse, og for samfunnet som helhet tror vi at dette vil lønne seg. Det er grunn til å minne om at et fengselsdøgn i snitt koster omtrent det samme som et døgn på rusinstitusjon. Hva som har størst effekt, er det stort sett ikke vanskelig å se.

Heidi Grande Røys hadde her teke over presidentplassen.

Unni Hennem Lie (KrF) [20:09:20]: De foregående talerne har allerede tallfestet hvor mange mennesker som er berørt av denne saken i form av narkotikarelatert kriminalitet. Den kunnskapen forplikter oss jo til å iverksette tiltak, slik at flere straffedømte får hjelp til å bli kvitt sitt rusproblem. Derfor er det svært gledelig at Regjeringen i Ot.prp. nr. 81 for 2004–2005 foreslår en prøveordning med narkotikaprogram med domstolskontroll.

Prøveordningen skal gå over tre år og omfatte tunge rusmiddelmissbrukere som er dømt for narkotikarelatert kriminalitet. Narkotikaprogrammet er et individuelt tilpasset rehabiliteringsopplegg og er et ledd i en straffettslig reaksjon. Retten kan fastsette at domfelte må gjennomføre programmet dersom straffegjennomføring i fengsel skal utsettes. Et vilkår for dette er imidlertid at den straffedømte samtykker i narkotikaprogram som söningsform.

Arbeiderpartiet og SV ønsker å lempe på samtykkekravet i situasjoner hvor siktede ikke erkjenner straffskyld. Narkotikaprogram med domstolskontroll vil være krevende for den enkelte. Derfor mener vi i Kristelig Folkeparti at det er nødvendig å oppstille samtykke som et ubetinget krav for deltakelse i programmet. En person som ikke ønsker å samtykke til deltakelse, vil etter vår mening ikke være tilstrekkelig motivert til å delta i et så inngripende program.

Narkotikaprogrammet kan inneholde behandlingsopplegg individuelt tilpasset skole- og arbeidstiltak, booppfølging, fritidsopplegg og tiltak som er viktig for den enkelte rehabilitering og integrering i samfunnet.

Målet med programmet er både å forbedre de praktiske hjelpe- og behandlingstilbudene for tungt belastede rusmiddelmissbrukere og å forebygge ny kriminalitet. Narkotikaprogrammet tar sikte på å styrke den samlede innsatsen for behandling og hjelp til rusmiddelmissbrukere som vil ut av sitt misbruk. Derfor legges det opp til et forpliktende tverretatlig og tverrfaglig samarbeid.

Fra Kristelig Folkepartis side er vi glad for at en samlet komite i innstillingen presiserer viktigheten av at den straffedømtes familie og andre pårørende trekkes inn i rehabiliteringsarbeidet i den grad dette er hensiktsmessig som ledd i behandlingen. Ofte vil f.eks. kontakten med barn i en rehabiliteringsfase være viktig som motivasjons-

faktor. Men jeg vil understreke at i den grad man involverer barn i rehabiliteringsfasen, må det skje ut fra en vurdering av hva som er barnets beste. Man må aldri bruke barn som middel for rusfrihet. Aller verst ville det vel være hvis det fortøner seg slik for barnet at de har et slags ansvar for å motivere mor eller far.

Også ruskompetansen i frivillig sektor vil kunne være et nyttig supplement i arbeidet med å etablere gode tiltak i narkotikaprogrammet.

I Kristelig Folkeparti er vi overbevist om at mangfold i tilbudet til rusmiddelavhengige er viktig for at flest mulig skal komme ut av sitt rusmiddelmissbruk, og det har vært presisert før i andre innlegg at rusmiddelmissbrukere er ulike og vil da ha nytte av å kunne velge det som ligger nærmest det som passer deres situasjon. Derfor forventer jeg at rehabiliteringsarbeidet i narkotikaprogrammene skjer med åpenhet, og at utgangspunktet tas i hva som best vil hjelpe den enkelte til et rusfritt liv.

Arbeiderpartiet og SV åpner for å konvertere ubetingede dommer til betingede dommer med narkotikaprogram. Dersom en slik omgjøringskompetanse gis til kriminalomsorgen, reises det en rekke prinsipielle problemstillinger, bl.a. ut fra maktfordelingsprinsippet. Det er problematisk å la forvaltningen omgjøre en beslutning fattet av domstolen.

Narkotikaprogram med domstolskontroll er som nevnt en prøveordning. I prøveperioden vil alle sider ved denne straffereaksjonen bli evaluert og vurdert. I den forbindelse vil det også være naturlig å vurdere behovet for å omgjøre ubetinget fengsel til betinget dom med narkotikaprogram og behovet for å lovfeste dette som et vilkår ved prøveløslatelse. I innstillingen ber Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet Regjeringen om å melde tilbake til Stortinget om hvordan man kan konkludere i forhold til disse problemstillingene.

Forsvarerens rolle er viktig siden narkotikaprogrammet er et inngripende program. En representant fra forsvarergruppen skal derfor delta i forprosjektene lokalt for å bidra til å utvikle bedre rutiner for samarbeidet med de øvrige aktørene i programmet. Vedkommende vil også kunne gi kolleger informasjon om ordningen. Kristelig Folkeparti mener det er viktig at forsvarsadvokatene kjenner ordningen godt, slik at de kan gi råd til sine klienter om samtykke til deltakelse.

Jeg vil likevel avslutningsvis påpeke at det er viktig at vi ikke tilbyr et kvalitativt bedre rehabiliteringsopplegg til tunge rusmiddelmissbrukere som er dømt for kriminelle handlinger, enn til dem som ikke har begått kriminalitet.

Statsråd Odd Einar Dørum [20:14:47]: Et av hovedfunnene i forskningsstiftelsen Fafos levekårsundersøkelse, «Levekår blant innsatte» (2004), var at 60 pst. av innsatte har rusproblemer. Videre soner om lag en tredjedel av alle innsatte en dom for narkotikarelatert kriminalitet. Tallene viser en uholdbar situasjon, som jeg ønsker å gjøre noe med.

Problemene for denne gruppen er både sammensatte og komplekse, og det finnes ingen enkle og lettvinde løsninger. Jeg vil gi honnør til Kriminalomsorgen og dens

samarbeidspartnere for det arbeidet de gjør for rusmiddel-misbrukerne som gjennomfører straff i fengsel. Målet mitt er imidlertid å sette inn tiltak for å hindre at disse kommer i fengsel. Rusmiddel-misbrukerne kommer inn i en ond sirkel som det er vanskelig å bryte. For å finansiere sitt rusmiddel-misbruk begår de kriminelle handlinger, typisk ulike former for vinningskriminalitet. De blir kriminelle og havner i fengsel. Straks de løslates, fortsetter de sin kriminelle aktivitet for å finansiere rusmiddel-misbruket. Jeg ønsker derfor å sette i verk tiltak som tar tak i det som er hovedårsaken til problemet, nemlig rusmiddel-misbruket.

Andre land, som Irland og Skottland, kan vise til gode erfaringer med «Drug Court», hvor misbrukerne kan dømmes til behandling istedenfor fengsel. Også vi må tenke nytt på dette området. Jeg kan ikke skjønne annet enn at idégrunnlaget ordningen bygger på, er riktig. Selv om man ikke så langt har dokumentasjonen på de langsiktige effektene, mener jeg evalueringsmaterialet gir tilstrekkelig grunnlag for å prøve ut en «Drug Court»-ordning i Norge, tilpasset våre norske forhold.

Justisdepartementet har lang erfaring med bruk av straffereaksjoner som alternativ til ubetinget fengsel. Samfunnstjeneste, promilleprogram og samfunnsstraff er eksempler på dette. Narkotikaprogram med domstolskontroll, som jeg ønsker å kalle den norske ordningen, er imidlertid en straffereaksjon som på mange punkter er annerledes enn de reaksjonene som er prøvd ut tidligere. Narkotikaprogrammet innebærer bl.a. et tettere forvaltnings-samarbeid enn det som hittil har vært vanlig under gjennomføring av straff. Dette vil påvirke både faglige og økonomiske valg hos de berørte instansene. Derfor legger jeg opp til en sentral styringsgruppe der berørte departementer deltar.

Også for domfelte vil narkotikaprogrammet framstå som annerledes og mer forpliktende enn straffereaksjoner domfelte har erfart tidligere. Derfor må deltakelsen i programmet bygge på samtykke som innebærer at domfelte selv må ønske kontroll over sitt rusmiddel-misbruk og endring i forhold til kriminalitet. Utvelgelsen av deltakerne vil være et kritisk punkt for å lykkes med narkotikaprogrammet. Jeg vil derfor sørge for gode rutiner som skal gi tilfredsstillende grunnlag for avgjørelsen om vedkommende er egnet til å delta.

Narkotikaprogram med domstolskontroll er etter mitt syn ikke bare god samfunnsøkonomi, men også en måte å heve livskvaliteten på for en samfunnsgruppe som har det vanskelig nok fra før. Jeg viser her til rapporten fra Fafos undersøkelse om en sterk sammenheng mellom stoffmisbruk, psykiske lidelser og kriminalitet hos innsatte og en generell opphopning av levekårsproblemer. I en slik situasjon mener jeg det må være lov å tenke nytt og utradisjonelt. Hver rusmiddel-misbruker som kan bryte den onde sirkelen, vil være en seier i seg selv og ha stor betydning både for samfunnet og den enkelte misbruker.

Jeg går inn for en modell der dommeren som utgangspunkt ikke får andre roller enn den tradisjonelle dommerrollen. Domstolen vil likevel etter mitt syn få en sentral rolle ved gjennomføring av programmet. For det første

kan domstolens medvirkning virke mer forpliktende på domfelte og øvrig involverte i programmet. Dessuten er det domstolen som i rettsmøte tar stilling til vilkårsendringer og følger av brudd på vilkår. Disse avgjørelsene vil ha stor betydning for en vellykket gjennomføring av programmet.

Det er viktig at dommer med narkotikaprogram blir iverksatt så raskt som mulig. For å sikre dette vil jeg opprette et dagsenter som vil gi et helhetlig tilbud til dem som skal delta i programmet. Senteret vil være base for teamets virksomhet og domfeltes faste møtested når ikke annet er avtalt. For mange vil det være behov for videre behandling og tiltak fra ulike etater, også etter at programmet er avsluttet. Jeg vil derfor sørge for at det utarbeides gode rutiner for samarbeid mellom de ulike instansene for å sikre en slik oppfølging.

Jeg ønsker ikke å sette i gang et så omfattende tiltak uten samtidig å sikre at prosjektet blir grundig evaluert i prøveperioden.

Jeg vil til slutt uttrykke stor takknemlighet for den brede støtten forslaget som jeg har fremmet om narkotikaprogram, har fått, ikke bare her i Odelstinget, men også fra instanser som er berørt av tiltaket. Jeg tror denne brede støtten vil være en viktig forutsetning for å lykkes i å bryte den onde sirkelen og gi rusmiddel-misbrukere som ønsker det, muligheten til å velge et lovlydig og rusfritt liv.

La meg understreke noe jeg har sagt før: Det finnes eksempler i Norge, bl.a. fra Sauda, som jeg har vist til fra denne talerstol, der man ved klokt samarbeid med den lokale tingrett, med lensmann, med lokale næringsdrivende, med kommunen, med utdanningsvesen, med trykdeetat og med Aetat faktisk klarte å bryte en ond sirkel, der en gruppe mennesker med tung stoffbelastning klarte å komme ut av det og kriminalitet samtidig. Vi har altså norske erfaringer som likner på det vi her kaller for narkotikaprogram med domstolskontroll. Det oppstod fordi noen i et lokalsamfunn hadde lyst til å snu en utvikling. Slike kulturer skal vi ta med oss, både for å vise at vi har vært på sporet tidligere, og for å ha det som et oppmuntrende tilrop for dem som skal sette i gang med det forsøket som Odelstinget vil vedta her i kveld.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Knut Storberget (A) [20:20:06]: Jeg tror jeg vil starte med å gi ros til alle som er med på et slikt vedtak som vi gjør i kveld. Egentlig er det synd at ikke denne saken har mye større oppmerksomhet ute enn det den faktisk har.

Etter min mening kan dette forslaget og de tanker som ligger bak dette forslaget, faktisk gjøre noe for å redusere det folk oppfatter som vanlig hverdagskriminalitet. Rundt omkring ser vi at politidistriktene og folk flest plages veldig, særlig av vinningsforbrytelser, som går i bølger, men som i stor grad foretas av nettopp den gruppen domfelte som vi tenker på, og som vi ønsker at dette forslaget skal nå. Det er veldig viktig.

Jeg synes også det er avgjørende at et slikt tiltak fundamenteres innenfor de ordinære domstoler. Man viderefører på mange måter det som det har vært bred enighet om, både i Stortinget og i Odelstinget, at man ønsker å videre dyrke og for så vidt forsterke de alminnelige norske domstoler og ikke bygger ut særdomstoler for dette og hint. I så måte synes jeg forslaget er svært bra.

Det er på det rene at det som skjer i dag i forhold til Kriminalomsorgen, fengselsvesenet, domstolene og de straffedømte, er at de i stor grad møtes av et system som oppfattes å fungere og delvis også fungerer, noe for stivbeint. Det er vanskelig å få § 12-soning. Man må enten ha god vilje og mange gode medhjelpere rundt seg, eller så må man ha et stifinnerprosjekt i nærheten som man kan gå rett inn i, for å kunne oppnå mange av de fordelene som ligger der. Så urettferdighet i forhold til det å få behandling og ikke å få behandling er der allerede.

Jeg må si at det er et bra forslag i den forstand at vi tar et oppgjør med den tenkningen rundt kriminalpolitikken som særlig Fremskrittspartiet har vært en pådriver for. Jeg hørte Fremskrittspartiets representant Ellingsen nettopp si at man ikke løste disse problemene med en A4-modell. Det er jeg helt enig i. Problemet er jo at de modeller og løsninger man får fra Fremskrittspartiet for bekjempelse av kriminalitet, nettopp er A4, nettopp handler om kvantitet, antall og multiplikasjonsfaktorer når det gjelder spørsmål om straff og fjerning av såkalt kvantumsrabatt, i den grad man kan snakke om det, osv. Dette bidrar til å fokusere på innholdet i reaksjonene istedenfor å ha denne etter mitt skjønn – unnskyld uttrykket – håpløse diskusjonen om hvor lang straffen skal være.

Så bare litt om dette med tvang. Det er et paradoks at vi i dag har et system som tvinger slitne stoffmisbrukere inn i fengselsceller uten at vi spør om deres samtykke til det, og som er absolutt det verste. I så måte tror jeg ikke tvangsdebatten egentlig blir særlig aktuell i forhold til dette. Arbeiderpartiets antydning i merknadene om at man også bør se på mulighetene for dem som ikke erkjenner straffskyld, skulle være helt åpenbar. Det er bare å spørre dem. Hvis det skulle bli noen reaksjon, vil man da akseptere å sone ved å delta i programmet.

Trine Skei Grande (V) [20:23:32]: Som Venstre-representant må jeg si at jeg faktisk er veldig stolt i dag. Det er mulig at denne ideen ikke er helt ny, at vi har fått den av andre, men det er en Venstre-statsråd som har gjort det politiske håndverket det er å tilpasse den til norske forhold og å fremme det i denne salen.

«No man is an island» er et uttrykk. Endelig klarer vi nå å få det til sånn at heller ikke etater og institusjoner blir øyer. Man må klare å lage en institusjon rundt et menneske der *det* mennesket er i sentrum, og rundt et helt menneske. Da lager vi heller ikke systemer ut fra institusjonsbehov, men ut fra menneskets behov og ut fra samfunnets behov. Det er også et system der man ser ikke bare *det* enkeltmennesket, men også alle menneskene rundt som trengs for at man skal lykkes med noe sånt. Dette er en helt ny tankegang. Det er en helt ny tilnærming, og det er

en liten revolusjon. Derfor er det en stor dag for meg som Venstre-representant.

Det er litt trist, for kanskje burde vi egentlig ha gjort så dårlig håndverk at det hadde blitt en stor krig om det i salen. Da hadde det kanskje blitt større oppmerksomhet om de små revolusjonene vi faktisk gjør med dette. Så jeg vil takke statsråden for å ha gjort håndverket, selv om vi ikke får de store diskusjonene rundt det. Dette skjer når sosialpolitikk og justispolitikk møtes. Det er det Venstre har tro på at vi må gjøre mer av på dette feltet. Og jeg er stolt over å ha en statsråd som har klart å gjøre et sånt grep.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [20:25:27]: Det hadde vært hyggelig om representanten Storberget hadde lyttet med begge ørene av og til og ikke bare det ene. Men det er jo greit nok. Det får stå for hans regning.

Representanten Storberget er bekymret for Fremskrittspartiets A4-løsninger når det gjelder kriminalitet. I så fall har representanten Storberget ikke fulgt med i timen, for da vi behandlet straffeloven ganske nylig, var det ganske stor bredde i de ulike tiltakene som ble foreslått. Jeg mener at også budsjettforliket for inneværende år viser at det er ganske stor bredde i de tiltakene som ligger der. At representanten Storberget er bekymret for Fremskrittspartiets kriminalpolitikk, får stå for hans regning. Vi har ingen problemer med å støtte folk som ønsker å gjøre noen endringer i livet sitt. Hvis derimot folk ønsker å videreføre en kriminell løpebane og ikke tar initiativ til å bryte ut av det, synes vi at samfunnet skal ha klare regler og ansvarliggjøre folk i så måte. Hvis ikke lar vi noen ture fram for eget forgodtbefinnende på bekostning av dem som er lovlidige. Det er muligens en god politikk for Arbeiderpartiet, men det er ikke det for Fremskrittspartiet.

Presidenten: Presidenten vil seie at vi går ut frå at alle representantar som sit i denne salen, høyrer med begge øyra, og at vi avgrensar det slik at Stortingets talarstol vert nytta til innlegg og ikkje til å omtale representantar.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1.
(Votering, sjå side 1049)

S a k n r . 2

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endring i passloven (elektronisk lagring av biometrisk personinformasjon i form av ansiktsfoto i pass m.m.) (Innst. O. nr. 119 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 86 (2004-2005))

Presidenten: Etter ynske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe.

Vidare vil presidenten foreslå at det ikkje vert gitt høve til replikkar etter dei enkelte innlegga, og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Linda Cathrine Hofstad (H) [20:27:48]: (ordfører for saken) I Ot.prp. nr. 86 fremmer Regjeringen forslag til lovendringer for å implementere EU-forordningen av 13. desember 2004 om krav om biometri i EU/Schengen-borgeres pass som gjelder bruk av ansiktsfoto.

Det er lagt opp til at norske reisende skal få tilbud om utstedelse av pass med biometrisk informasjon fra 1. oktober i år. Dette gjøres for å imøtekomme USAs krav om biometrisk informasjon i alle pass utstedt etter 26. oktober 2005. Stortinget har tidligere i kveld samtykket til godkjenning av rådsforordningen.

Teknologien har kommet langt. Ved innføring av biometri i pass og andre reisedokumenter er det viktig at det foreligger en harmonisert sikkerhetsstandard ved bruk av biometriske standarder for pass og reisedokumenter for å hindre forfalskning og misbruk. Bruk av biometriske identifikatorer vil være et viktig bidrag for å forebygge og forhindre terrorhandlinger og annen alvorlig grenseoverskridende kriminalitet fordi det vil forhindre forfalskning og bruk av uriktig pass ved grensekontroller.

Samtidig stiller også bruken av biometri store krav til ivaretagelse av personvern. I proposisjonen foreslås det en rett for den enkelte til innsyn i informasjon om seg selv som er lagret elektronisk i passet, en plikt til å slette biometrisk personverninformasjon innhentet og lagret elektronisk utenfor passet så snart passet er overlevert eller oversendt passinnehaver, samt at biometrisk personinformasjon innhentet til bruk ved passkontroll skal slettes så snart kontrollen er avsluttet ved verifisering av pass og passinnehaver.

Etter komiteens syn ivaretar Regjeringens forslag personvern hensynet på en tilfredsstillende måte. Komiteen har også merket seg at departementet på det nåværende tidspunkt ikke foreslår lovhjemmel for elektronisk lagring av fingeravtrykk i passet, og man er enig med departementet i at man må få en nærmere utredning av personvernsspørsmål omkring dette. Det reiser vanskelige spørsmål, men vi står overfor store utfordringer når det gjelder grenseoverskridende kriminalitet. Dette forslaget om biometriske pass vil nok gjøre det veldig mye vanskeligere å forfalske pass. Men når det gjelder fingeravtrykk, er komiteen, og særlig Høyre i dette tilfellet, veldig tilfreds med at departementet skal se videre på den saken.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [20:31:41]: Fra høsten av vil nordmenn kunne få pass med biometriske data lagret i små databrikker. Dette skjer på samme tid som tilsvarende systemer innføres i USA og hele Schengen-området.

Hensikten med å inkludere biometriske data er todelt: Forfalskning skal gjøres vanskeligere, og kontroll ved grensepasseringer skal gjøres enklere, sikrere og mer effektiv. Dette er gode formål, og det er viktig at det systemet som skal innføres, får den tiltenkte effekten. Med dagens utvikling med stadig mer reising er det bra om dette kan skje mer effektivt og slik at passene blir sikrere i bruk for brukere med hederlige hensikter. Dette må skje slik at hensynet til effektiv grensepassering oppfylles uten at det går ut over den enkeltes sikkerhet.

Det kommer ikke til å være uproblematisk å skulle ha et system som skal være effektivt lesbart ved grenser i en rekke ulike land. Dette problemet kommer ikke til å bli mindre når man tenker seg at også land utenfor USA og Schengen-området innfører tilsvarende systemer. ICAO, den internasjonale organisasjonen for sivil luftfart, har vedtatt standardene som skal legges til grunn for passteknologien. Denne organisasjonen har medlemsstater fra alle kontinenter, og ingen kan tro at en innføring av identisk teknologi for avlesing av pass vil være mulig overalt. Når dataene skal lagres på en slik måte at de skal kunne avleses ved ulike grensepasseringer, kan dette innebære lavere sikkerhet og at problemet med uautorisert avlesing fra uvedkommende kan oppstå. Dersom personer med eget avleserutstyr kan identifisere deg uten at du selv er klar over det, står man raskt overfor en situasjon der pas-sene har blitt mindre trygge for brukerne.

Et viktig tema, som også saksordføreren tar opp i forbindelse med denne saken, er innhenting, oppbevaring og sletting av persondata. Samtidig som data på kontrollstedet kun skal brukes til å verifisere at passinnehaveren er den vedkommende utgir seg for, vil det snart også åpnes for en mulighet til å sjekke disse dataene opp mot den enorme basen med biometriske data som i disse dager produseres av Schengen-landene. Når det åpnes for denne muligheten, vil det i større grad bli et politisk spørsmål hvem som står i denne basen som uønskede personer. Jeg viser derfor til SVs forslag om at Stortinget ber Regjeringa komme tilbake med en avklaring rundt lagring og sletting av slike data, en avklaring som vi mener er spesielt viktig.

Jeg tar opp det forslaget som SV har i innstillinga.

Presidenten: Representanten Inga Marte Thorkildsen har teke opp det forslaget ho refererte til.

Statsråd Odd Einar Dørum [20:34:06]: Regjeringen framlegger herved forslag til Stortinget om endring av passloven for å gi bruken av biometri en rettslig forankring.

Lovforslaget tar sikte på å implementere EU-forordningen av 13. desember 2004 om krav om biometri i EU/Schengen-borgeres pass, hva gjelder ansiktsfoto. Utenriksdepartementet framlegger parallelt St.prp. nr. 54 for 2004-2005 om samtykke til godkjenning av vedtak om videreutvikling av Schengen-regelverket Rådsforordning (EF) nr. 2252/2004.

Lovforslaget legger derimot ikke opp til å implementere lagring av fingeravtrykk i pass i denne omgang, selv om EU-forordningen også legger opp til dette, med implementeringsfrist tidlig i 2008. Jeg har valgt å gjøre dette for å muliggjøre en grundigere utredning av viktige personvernsspørsmål før saken legges fram for Stortinget på nytt.

Jeg framlegger lovforslaget for Stortinget nå for å gi norske reisende et tilbud om utstedelse av pass med biometrisk informasjon fra 1. oktober i år. Dette gjøres for å imøtekomme USAs krav om biometrisk informasjon i alle pass utstedt etter 26. oktober 2005. Reisende med

pass utstedt før denne dato vil fortsatt kunne reise visumfritt til USA i hele passets gyldighetstid, forutsatt at passet har maskinlesbar tekst. Maskinlesbare pass er blitt utstedt i Norge siden 1999.

Jeg har vært spesielt opptatt av at personvernet skal ivaretas ved innføringen av biometri i pass, da dette reiser nye utfordringer ved håndteringen av personopplysninger ved identifisering av enkeltpersoner. Jeg har derfor foreslått en regel om rett for den enkelte til innsyn i de biometriske data som er lagret i passet, samt en rett til å kreve disse rettet eller slettet. Videre foreslås det at biometriske data innhentet for utstedelse av pass, eller ved senere passkontroll, skal slettes straks formålet er oppnådd.

Jeg vil til slutt understreke at innføring av biometri også vil innebære positive sider for personvernet, ved at denne type pass i større grad vil beskytte borgere mot tyveri og misbruk av deres identitet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 2.

(Votering, sjå side 1050)

S a k n r . 3

Innstilling fra justiskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg og Jan Arild Ellingsen om lov om endring i lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eiendom (Innst. O. nr. 121 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:93 (2004-2005))

Presidenten: Etter ynske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe.

Vidare vil presidenten foreslå at det ikkje vert gitt høve til replikkar etter dei enkelte innlegg, og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Knut Storberget (A) [20:37:14] (ordfører for saken): Det forslaget som er framlagt i Dokument nr. 8:93, kan vel sies kanskje å representere et av de Dokument nr. 8-forslagene som er minst egnet for den type lovgivning som forslaget har i seg.

Når det gjelder spørsmålet om «vederlag for oreigning av fast eiendom», har det vært omfattende diskutert både i forhold til rettspraksis og politisk, og har vel vært aktuelt i Norge i de siste 50 åra. Som også departementet har redegjort for i sitt svar til representanten Sandberg av 11. april i år, er dette lovgivning som krever betydelig forarbeid, og som er komplisert både lovteknisk og ikke minst politisk. Dette gjelder særlig opp mot det eksemplet som forslagsstillerne trekker fram. Det gjelder vederlag for særlig rådgighetsbegrensning av fast eiendom. Da vil man støte på tilfeller hvor det er stor politisk uenighet om i hvilken grad man skal ha erstatning, og i så fall av hvilket omfang denne erstatningen skal være.

En samlet komite med unntak av Fremskrittspartiet har valgt å innstille på å vedlegge forslaget protokollen, mo-

tivert ut fra at dette krever grundig lovforarbeid som nettopp vil føre til de avklaringer som måtte være nødvendig.

For Arbeiderpartiets del vil jeg gjerne også tilføye at det ikke er opplagt at man skal ha full erstatning i alle de tilfellene hvor man får rådgighetsbegrensninger over sin egen faste eiendom – det har man faktisk lang rettspraksis for. I så måte er det en vanskelig grensdragning som skal gjøres. Når det foretas rådgighetsbegrensninger f.eks. ut fra samfunnets behov, er det ikke gitt at man skal ha full erstatning for det tap man eventuelt ville kunne konstruere opp eller lide. I mange tilfeller vil det – jeg holdt på å si uavhengig av om det er en miljøvernminister som kommer ruslende forbi, som det står i begrunnelsen for forslaget – være samfunnsnyttige behov som ikke gir fyllestgjørende dekning for full erstatning om eiendommen ikke kan brukes slik som eier kunne tenkt seg.

Flertallet mener derfor at vi må avvente departementets arbeid, som er basert bl.a. på den NOU-en hvor en har gått igjennom dette vanskelige spørsmålet. Dette er særs lite egnet til å tas i et Dokument nr. 8-forslag – et privat lovforslag, som dette i realiteten er – og bare avgrenset til denne type situasjoner. Dette bør ses i en helhet. Det er også en politisk avveining som er rimelig vanskelig. Derfor er innstillingen fra flertallet at forslaget vedlegges protokollen.

Trond Helleland (H) [20:40:22] (komiteens leder):

Jeg deler saksordførers syn når det gjelder flertallets merknader. Vi er enig med departementet i at dette er en viktig problemstilling, og vil derfor avvente departementets saksframlegg før vi tar stilling.

Men jeg må reservere meg mot representanten Storbergets vektlegging av at det ikke nødvendigvis skal gis full erstatning i denne type saker. Det er et komplisert tema, men Høyres utgangspunkt er at det bør gis full erstatning. Så får vi avvente dette lovarbeidet og se hva som kommer ut av det.

Jeg har stor sympati for den argumentasjonen som Fremskrittspartiet framfører i denne saken, og jeg håper at Justisdepartementet og justisministeren snarest mulig legger fram et lovforslag om dette. Dette har det vært jobbet med nå siden 2001. Det har vært på høring med frist 1. desember 2004. Jeg håper derfor at så snart vi er i gang etter valget og justisministeren fortsetter som justisminister, vil denne saken bli lagt fram og få en lykkelig slutt.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [20:41:35]: Hvis det er sånn at det er om å gjøre å starte med lykkønskninger i forhold til valget, har ikke jeg heller noe ønske om å skifte regjering umiddelbart – bare så det er sagt.

Når det gjelder kommentaren til saksordføreren, representanten Storberget, registrerer jeg at vi er uenige om resultatet for det forslaget som er framlagt, men vi kan vel være enige om at det kan ha konsekvenser hvem som rusler rundt og hvor. Det viser iallfall denne saken etter mitt skjønn. Det dreier seg om, er at vi ønsker å fremme et endringsforslag i forhold til erstatning, for vi mener at denne saken er et eksempel på at du kan komme veldig

dårlig ut basert på hvem som tilfeldigvis rusler forbi eienommen din.

Så har representanten Storberget også rett i at det er et politisk spørsmål i hvilke sammenhenger man har krav på erstatning, og hvor stor erstatningen skal være, ikke minst av hensyn til samfunnets behov. Men i denne saken, med dette eksemplet, synes vi at grunneier kommer ekstremt dårlig ut, og vi fremmer derfor det endringsforslaget som foreligger her. Med dette tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Jan Arild Ellingsen har teke opp det forslaget han refererte til.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.
(Votering, sjå side 1051)

S a k n r . 4

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr (Innst. O. nr. 123 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 101 (2004-2005))

Presidenten: Etter ynske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe.

Vidare vil presidenten foreslå at det ikkje vert gitt høve til replikkar etter dei enkelte innlegg, og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Trond Helleland (H) [20:43:38] (komiteens leder og ordfører for saken): Etter det jeg kan skjønne, er dette den siste debatten justiskomiteen har i denne perioden, og derfor er det hyggelig å kunne avslutte med en gladsak, nemlig at vi setter ned rettsgebyret knyttet til tinglysning med 10 pst. Det er med bakgrunn i at det er viktig å ha en god konkurranse når det gjelder det å kunne flytte lån mellom banker, og slik bidra til å skjerpe konkurransen i lånemarkedet.

Dette er en sak som har tilknytning til revidert. Komiteen viser til sine respektive merknader i innstillingen til revidert, og har for øvrig ingen ytterligere merknader, bortsett fra at jeg personlig synes det er positivt at vi nå kan avslutte med å sette ned rettsgebyret knyttet til tinglysning.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [20:44:40]: Jeg skal nøye meg med en kort merknad, men det har de siste åra vært mye oppmerksomhet rundt rettsgebyrene, og ikke uten grunn, siden denne regjeringa har brukt nær sagt enhver anledning til å håve inn penger via rettsgebyrene. De merutgiftene dette gjelder, er ofte da blitt påført folk som allerede har svært dårlig råd. Derfor er dette også en sak som SV er særdeles opptatt av.

Ved behandlinga av årets budsjett la SV inn 82 mill. kr for å reversere den foreslåtte økningen, som rammer gjeldsofre hardt. Gebyrene ved tvangsinn drivels er rene ekstrautgifter for dem som allerede har det trangt økonomisk, og det er veldig mange som har tatt kontakt med oss nettopp på grunn av dette, og som er fortvilet fordi de blir satt i en uholdbar skvis av staten.

I revidert nasjonalbudsjett har Regjeringa foreslått å redusere multiplikatoren med 10 pst. ved tinglysning av pantobligasjoner og hjemmelsoverganger. Dette er rettsgebyr som betales av dem som allerede har midler, så jeg blir nødt til å helle litt malurt i begeret. Hadde Regjeringa vært seriøst opptatt av gjeldsproblemene, hadde den i stedet redusert gebyrene knyttet til tvangsinn drivels, vil jeg påstå. Så igjen beviser Regjeringa at den tenker mer på dem som har, enn på dem som ikke har, og vi vil ønske Regjeringa, dersom den fortsetter, lykke til med å redusere rettsgebyrene videre, og da helst mer målrettet mot dem som sliter mest.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.
(Votering, se side 1051)

Å g o t V a l l e gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget skulle da være klar til å gå til votering over de sakene som er oppført på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endringer i straffeloven (prøveordning med narkotikaprogram med domstolskontroll)

I straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endringer:

I

§ 53 nr. 3 bokstav e skal lyde:

at den domfelte gjennomfører promilleprogram eller narkotikaprogram med domstolskontroll, jf. nr. 6 annet og tredje punktum, dersom domfelte samtykker

§ 53 nr. 6 skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler om gjennomføringen av vilkårene. Kongen kan som en prøveordning bestemme at det skal etableres *promilleprogram* for personer som er dømt for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 jf. § 22 første ledd og som har et *alkoholproblem*. Kongen kan også som en prøveordning bestemme at det skal etableres *narkotikaprogram med domstolskontroll for rusmiddelmissbrukere som er dømt for narkotikarelatert kriminalitet*. Kongen gir nærmere bestemmelser om *promilleprogrammet* og *narkotikaprogrammet*, herunder om hvem de skal gjelde for, innholdet i og gjennomføringen av programmene. *Kriminalomsorgen har ansvaret for å følge opp domfelte som gjennomfører programmene.*

§ 54 nr. 1 nytt tredje punktum skal lyde:

Ved vilkår om narkotikaprogram og promilleprogram kan kriminalomsorgen bringe saken inn for retten med begjæring om slik kjennelse.

§ 54 nr. 2 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Ved vilkår om narkotikaprogram og promilleprogram kan kriminalomsorgen bringe saken inn for retten med begjæring om slik dom.

Nåværende annet og tredje punktum blir nye fjerde og femte punktum.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelser kan settes i kraft til ulik tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Inga Marte Thorkildsen satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en avklaring av hvordan man vil forholde seg til lagring og sletting av biometriske data.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endring i lov 19. juni 1997 nr. 82 om pass (elektronisk lagring av biometrisk personinformasjon i form av ansiktsfoto i pass m.m.)

I

I lov 19. juni 1997 nr. 82 om pass gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

Rett til pass

Norsk statsborger har etter søknad rett til pass etter regler gitt i eller i medhold av denne lov.

Med unntak av § 8 gjelder loven ikke diplomatpass, spesialpass og tjenestepass utstedt etter regler gitt i medhold av lov om utenriksstjenesten § 1.

Kongen kan bestemme at § 6 annet ledd (innhenting og lagring av biometrisk personinformasjon i passet) og § 6 a (innsyn i og sletting av biometrisk personinformasjon

innhentet for personalisering av passet og etterfølgende identitetskontroll) også skal omfatte diplomatpass, spesialpass og tjenestepass utstedt etter regler gitt i medhold av lov 3. mai 2002 nr. 13 om utenriksstjenesten, samt utlendingspass i medhold av lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her, jf. § 19.

§ 6 skal lyde:

Passets innhold, gyldighetstid og oppbevaring

Pass skal bare inneholde opplysninger om en enkelt person. Departementet kan likevel gi forskrifter om utstedelse av pass til organisert gruppe av reisende med felles reiseleder (fellespass).

Til bruk for senere verifisering eller kontroll av passinnehaverens identitet, kan det innhentes og lagres i passet biometrisk personinformasjon i form av ansiktsfoto. Informasjonen lagres elektronisk eller på annen måte i passet slik at hensynet til informasjonens ekthet, integritet og konfidensialitet blir ivaretatt.

Passet er gyldig ti år etter utstedelsesdagen. Departementet kan gi forskrifter om begrenset eller forlenget gyldighetstid. Passet gjelder for alle stater. Gyldighetsområdet kan likevel begrenses for fellespass og i særlige tilfeller hvor vilkårene for passhindring er til stede.

Passinnehaveren må ikke endre passets utseende. Det skal oppbevares på en betryggende måte. Dersom det kommer bort, skal passinnehaveren straks gi melding til passmyndigheten.

Ny § 6 a skal lyde:

§ 6a. Rett til innsyn i og retting av biometrisk informasjon om seg selv og sletting av biometrisk informasjon innhentet for utstedelse av pass og til gjennomføring av passkontroll (verifikasjon) mv.

Vedkommende som passet er utstedt til har rett til innsyn i personopplysningene som er innført i passet, herunder den biometriske informasjonen, og kan kreve uriktig informasjon rettet eller slettet.

Biometrisk personinformasjon som er innhentet til bruk ved personalisering av passet, skal slettes så snart passet er oversendt eller utlevert til passinnehaver.

Biometrisk personinformasjon (ansiktsfoto) kan innhentes elektronisk av alle som passerer grensekontroll eller annet kontrollsted for kontroll av reisedokumenter.

Biometrisk personinformasjon innhentet i henhold til tredje ledd skal slettes så snart som mulig etter at vedkommendes identitet er verifisert mot gyldig reisedokument, eller når vedkommendes identitet er fastslått på annen måte.

II

Endringene trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:93 (2004-2005) – forslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg og Jan Arild Ellingsen om lov om endring i lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eiendom – vedlegges protokollen.

Presidenten: Under debatten har Jan Arild Ellingsen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I

I lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eiendom, vert gjort følgende endring:

§ 5 nytt fjerde ledd skal lyde:

Er eiendomen i bindande arealplan satt av til offentlege bygningar, offentlig trafikkområde eller anna offentlig anlegg eller til friområde, kan grunneigaren krevje at vederlaget skal fastsetjast på grunnlag av det som det er pårekeleg at eiendomen ville ha vorte tiltenytt til dersom han ikkje hadde vore sett av til eit slikt føremål.

II

Lova tek til å gjelde straks.»
Eli Sollied Øveraas – til stemmeforklaring.

Eli Sollied Øveraas (Sp) [20:54:11]: Senterpartiet ønskjer å støtte forslaget frå Framstegspartiet.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslaget fra Fremskrittspartiet.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 51 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.54.40)

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om endringer i lov 17. desember 1982 nr. 86
om rettsgebyr

I

I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr gjøres følgende endringer:

§ 21 første ledd skal lyde:

For tinglysing, registrering eller anmerkning i grunnboken og kraftledningsregisteret betales 1,8 ganger rettsgebyret, medmindre annet følger av annet ledd eller er bestemt i § 22.

§ 21 andre ledd skal lyde:

For tinglysing eller registrering av pantobligasjon eller skadesløsbrev betales 2,25 ganger rettsgebyret.

II

Loven trer i kraft 1. juli 2005.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 5

Referat

1. (140) Lagtingets presidentskap melder at Lagtinget har antatt Odelstingets vedtak til
  1. lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven) (Besl. O. nr. 77 (2004-2005))
  2. lov om endringer i lov 25. juni 2004 nr. 53 om endringer i rettergangsgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet) (Besl. O. nr. 78 (2004-2005))
  3. lov om endringer i inkassolova (krav om å vere eigna m.m.) (Besl. O. nr. 79 (2004-2005))
  4. lov om endringer av straffeprosessloven (påtalemyndighet til sjef og assisterende sjef for Nye Kripos og assisterende sjef for Politiets Sikkerhetstjeneste) (Besl. O. nr. 80 (2004-2005))
  5. lov om endringer i menneskerettslova (inkorporasjon av protokoll nr. 13 og 14 til den europeiske menneskerettskonvensjon) (Besl. O. nr. 81 (2004-2005))
  6. lov om forsikringsformidling (Besl. O. nr. 82 (2004-2005))
  7. lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven), lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner og i enkelte andre lover (finansgrupper, obligasjoner med pant i utlånsportefølge og skade-

- forsikringssselskapenes garantiordning) (Besl. O. nr. 83 (2004-2005))
8. lov om forsikringssselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven) (Besl. O. nr. 84 (2004-2005))
  9. lov om endringer i lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven) og i andre lover (Besl. O. nr. 85 (2004-2005))
  10. lov om endringer i verdipapirhandelloven mv. (gjennomføring av prospektdirektivet) (Besl. O. nr. 86 (2004-2005))
  11. lov om endringer i lov 15. juni 2001 nr. 81 om elektronisk signatur og andre lover (Besl. O. nr. 87 (2004-2005))
  12. lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven) (Besl. O. nr. 88 (2004-2005))
  13. lov om endringer i lov 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane m.m. (jernbaneloven) (Besl. O. nr. 89 (2004-2005))
  14. lov om endringer i lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) (Besl. O. nr. 90 (2004-2005))
  15. lov om endringer helseregisterloven (Besl. O. nr. 91 (2004-2005))
  16. lov om endringer i barnelova (felles foreldreansvar for samboende foreldre) (Besl. O. nr. 92 (2004-2005))
  17. lov om endringer i åndsverkloven m.m. (Besl. O. nr. 93 (2004-2005))
  18. lov om endringer i opplæringslova og friskolelova (Besl. O. nr. 94 (2004-2005))
  19. lov om endringer i opplæringslova og friskolelova (Besl. O. nr. 95 (2004-2005))
    - og at lovvedtakene er sendt Kongen.
2. (141) Statsministerens kontor melder at
    1. lov om endringer i likestillingsloven mv. (Gjennomføring av Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/73/EF og innarbeiding av FN-konvensjonen om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner med tilleggsprotokoll i norsk lov) (Besl. O. nr. 70 (2004-2005))
    2. lov om endringer i lov 6. juni 1891 nr. 2 om Guld-, Sølv- og Platinavarers Finhed og Stempeling m.v. (Besl. O. nr. 71 (2004-2005))
    3. lov om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven) (Besl. O. nr. 69 (2004-2005))
    4. lov om forsikringsformidling (Besl. O. nr. 82 (2004-2005))
    5. lov om endringer i verdipapirhandelloven mv. (gjennomføring av prospektdirektivet) (Besl. O. nr. 86 (2004-2005))
  6. lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven), lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner og i enkelte andre lover (finansgrupper, obligasjoner med pant i utlånsportefølge og skadeforsikringssselskapenes garantiordning) (Besl. O. nr. 83 (2004-2005))
  7. lov om forsikringssselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven) (Besl. O. nr. 84 (2004-2005))
  8. lov om endringer i lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven) og i andre lover (Besl. O. nr. 85 (2004-2005))
  9. lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) og enkelte andre lover (evaluering av regnskapsloven) (Besl. O. nr. 64 (2004-2005))
  10. lov om endringer helseregisterloven (Besl. O. nr. 91 (2004-2005))
  11. lov om endringer av straffeprosessloven (påtalemyndighet til sjef og assisterende sjef for Nye Kripos og assisterende sjef for Politiets Sikkerhetstjeneste) (Besl. O. nr. 80 (2004-2005))
  12. lov om endringer i menneskerettslova (inkorporasjon av protokoll nr. 13 og 14 til den europeiske menneskerettskonvensjon) (Besl. O. nr. 81 (2004-2005))
  13. lov om endringer i utlendingsloven m.m. (styringsforhold på utlendingsfeltet) (Besl. O. nr. 66 (2004-2005))
  14. lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven) (Besl. O. nr. 88 (2004-2005))
  15. lov om endringer i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner og lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard (Besl. O. nr. 44 (2004-2005))
  16. lov om endringer i lov 18. mai 1990 nr. 11 om stadnamn m.m. (Besl. O. nr. 57 (2004-2005))
  17. lov om endringer i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 785/2004 om forsikringskrav for luftfartsselskaper og luftfartøyoperatører) (Besl. O. nr. 76 (2004-2005))
  18. lov om endringer i lov 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane m.m. (jernbaneloven) (Besl. O. nr. 89 (2004-2005))
    - er sanksjonert under 10. juni 2005
    - Enst.: Nr. 1 og 2 vedlegges protokollen.
3. (142) Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova) (Ot.prp. nr. 102 (2004-2005))
    - Enst.: Sendes justiskomiteen.

Møtet hevet kl. 21.